

Висновок експерта: зміст та значення

Поліщук А.С., здобувач освітнього ступеня магістр ННІ № 1 НАВС.

Науковий керівник: професор кафедри кримінального процесу, доктор юридичних наук **Письменний Д.П.**

Висновок експерта відповідно до ч. 2 ст. 84 КПК України є важливим, самостійним джерелом доказів, яке істотно відрізняється від інших тим, що має особливий порядок формування, перевірки та оцінки його доказового значення.

Серед українських та зарубіжних вчених, які присвятили свої праці питанням методології наукового пізнання, доказування та використання висновку експерта як джерела доказів у кримінальному судочинстві є Л.Е. Ароцкер, Т.В. Авер'янова, С.С. Бнукова, Р.С. Белкін, М.П. Климчук, Н.І. Клименко, М.В. Костицький, М.М. Михеєнко, Г.О. Матусовський, С.М. Стахівський, М.С. Строгович, М.М. Салтевський, В.Д. Юрчишин та інші.

У частині 1 ст. 101 КПК України зазначається, що висновок експерта – це докладний опис проведених експертом досліджень і зроблені за їх результатами висновки, обґрунтовані відповіді на запитання, поставлені особою, яка залучила експерта, або слідчим суддею чи судом, що доручив проведення експертизи».

Специфічність висновку експерта підтверджується тим, що експерт проводить дослідження та обґрунтовує свої висновки на підставі спеціальних знань у тій чи іншій галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла. На практиці висновок експерта в силу своїх специфічних рис, а саме використання спеціальних наукових знань, сприймається суб'єктами оцінки як особливий вид доказів. Як зазначає Семченко Н.М. слідчі, судді надають преюдиційне значення висновку експерта, особливо, якщо експертом була особа, що має тривалий стаж роботи у державній судово-експертній установі, вчений ступінь та має відповідно високий авторитет.

Іншу точку зору висловлено в постанові Пленум Верховного Суду України в «Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах» від 30 травня 1997 р. № 8, (п. 8, 13), в якій суд роз'яснив, що при дослідженні висновку експерта суди повинні виходити з того, що згідно зі ст. 67 КПК висновок експерта не має наперед встановленої сили та переваги над іншими джерелами доказів, підлягає перевірці й оцінці, за внутрішнім переконанням суду, яке має ґрунтуватися на всебічному, повному й об'єктивному розгляді всіх обставин справи у сукупності. Не слід надавати перевагу висновку експерта лише тому, що експертизу проведено комісією, повторно, експертом авторитетної установи або тим, який має більший досвід експертної роботи тощо.

Норми процесуального права, що регламентують проведення експертизи, визначають не лише мету, порядок, межі таких досліджень, а й взаємні права та обов'язки слідчого, прокурора, слідчого судді, інших учасників процесу, а також експерта у зв'язку з проведенням ним досліджень.

Експерт дає висновок від свого імені й несе за нього особисту відповідальність. Висновок експерта надається в письмовій формі, але кожна сторона має право звернутися до суду з клопотанням про виклик експерта для допиту під час судового розгляду для роз'яснення чи доповнення його висновку.

Згідно з вимогами ст. 102 КПК України, у висновку експерта повинно бути зазначено:

1) коли, де, ким (прізвище, ім'я, по батькові, освіта, спеціальність, свідоцтво про присвоєння кваліфікації судового експерта, стаж експертної роботи, науковий ступінь, вчене звання, посада експерта) та на якій підставі була проведена експертиза;

2) місце і час проведення експертизи;

3) хто був присутній при проведенні експертизи;

4) перелік питань, що були поставлені експертові;

5) опис отриманих експертом матеріалів та які матеріали були використані експертом;

6) докладний опис проведених досліджень, у тому числі методи, застосовані у дослідженні, отримані результати та їх експертна оцінка;

7) обґрунтовані відповіді на кожне поставлене питання.

У висновку експерта обов'язково повинно бути зазначено, що його попереджено про відповідальність за завідомо неправдивий висновок та відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків.

Якщо при проведенні експертизи будуть виявлені відомості, які мають значення для кримінального провадження і з приводу яких не ставилися питання, експерт має право зазначити про них у своєму висновку. Висновок підписується експертом.

Як зазначає В.Д. Юрчишин, висновок експерта, як і будь-який інший доказ, підлягає оцінці з боку слідчого і суду. Як зазначає В.Д. Юрчишин оціночна діяльність зазначених суб'єктів полягає в перевірці процесуального порядку підготовки, призначення і проведення експертизи; в перевірці повноти висновку; оцінці наукової обґрунтованості висновку; встановленні належності й допустимості доказових фактів, установлених у процесі експертного дослідження, та їх місця в системі інших доказів у провадженні.

Отже, висновок експерта є самостійним процесуальним джерелом доказів, яке не має ніяких переваг у доказовому значенні перед іншими процесуальними джерелами. Він підлягає ретельній перевірці й оцінці на загальних підставах. Особливість цього процесуального джерела полягає в тому, що висновки експерта ґрунтуються на спеціальних знаннях, якими не володіють працівники органів досудового розслідування та судової влади. В будь-якому випадку відомості, що містяться у висновку експерта, можуть бути покладені в основу обвинувачення чи виправдання лише в сукупності з іншими доказами, наявними в кримінальній справі.